

Una comarca de dol

La mort de divuit
persones a l'alberg
de Sant Cristòfol de
la Todolella ha provocat
una gran consternació
als Ports. La tragèdia,
que ha tornat a mostrar
un profund sentiment
de comarca entre
els seus habitants,
ha estat un colp dur
per a una zona
històricament aïllada
i despoblada que
intenta mirar al futur
apostant pel turisme
rural i de qualitat.

El fatal accident que el passat 6 de febrer va provocar la mort de 18 persones a l'alberg de Sant Cristòfol de la Todolella (els Ports) per inhalació de monòxid de carboni ha trasbalsat la comarca dels Ports. Una setmana després de la tragèdia, la commoció encara és visible als disset pobles que integren la comarca. Cap veí no recorda una desgràcia d'aquesta magnitud. La comarca ja fa molts anys que perd població, sobretot jove. Potser per això l'accident ha adquirit una dolorosa dimensió social.

Al costat dels habitants de Vinaròs, Aiguaviva, les Alqueries, Torre-xiva, Borrària, Nules, València i Mula, que també han perdut éssers volguts, els poc més de 8.000 habitants dels Ports han hagut de mostrar durant aquests dies la seua cara més trista, el seu silenci impressionador. Potser la definició de "comarca en estat de xoc" a la qual al·ludia l'alcalde de Morella, Ximo Puig, el dia de l'enterrament de les víctimes és, desafortunadament, la més adient. La mort de les divuit persones que van assistir a la festa d'aniversari a l'alberg ha colpejat alguns dels fonaments –la joventut i el turisme rural– d'una zona històricament oblidada i mancada d'inversions.

Però, a pesar de tot, sobretot a pesar de la prehistòrica xarxa de carreteres que encara avui connecta molts dels seus municipis, a pesar de les mancances que afecten aspectes essencials de la vida quotidiana, els Ports ha sabut mantenir i cultivar un sentiment de comarca profundament arrelat. O potser precisament per això, per ser un territori de vida dura i difícil, les relacions humanes han estat històricament més properes. De fet, tot i que alguns dels joves que van assistir a la festa a la Todolella no vivien a

la comarca, mantenien nexes d'unió importants amb els seus pobles nats.

Un dels símbols per excel·lència d'aquesta germanor comarcal, en el qual van participar activament algunes de les víctimes, ha estat el tradicional Aplec dels Ports, una festa ludicoreivindicativa que se celebra des del 1978. L'Aplec ha esdevingut amb els anys una referència comarcal, a la qual s'han afegit any rere any joves de bona part de les comarques veïnes del Baix i Alt Maestrat, el Matarranya, el Montsià o el Baix Ebre. Amb lemes com "Farem camf", "Als Ports, carreteres sense clots", "Estem acf" o "Fem que la comarca alce el vol" l'Aplec ha reivindicat la llengua, ha reclamat infraestructures, carreteres, ha demanat millor sanitat, millor qualitat de vida, ha lluitat per rehabilitar pobles, per recuperar tradicions centenàries. Però sobretot ha reclamat l'atenció de les institucions. Ara, tota aquesta lluita ha perdut alguns dels seus defensors. "Eren joves entestats a traure avant la comarca, que tenien projectes i idees i que, d'alguna manera, simbolitzaven l'esperit de progrés dels Ports", ha declarat l'alcalde de Morella.

Amb el record de les víctimes –"hem de seguir avant per ells", ha demanat Puig–, la comarca afronta un futur amb possibilitats que ja fa anys que ha començat a forjar. De la mà de Morella, com a capital cultural i sentimental, i Vilafranca, com a pilar econòmic, els Ports és ja la tercera destinació preferida pels visitants a les comarques castellonenques, per darrere dels gegants turístics de Peníscola i Benicàssim. Morella és la principal destinació d'interior de tot el País Valencià i el 2004 va rebre més d'1 milió de visitants. Actualment s'ha convertit en el municipi turístic per ex-

cel·lència, amb aspiracions d'aconseguir la consideració de Patrimoni de la Humanitat. Mentrestant, espera amb deler la construcció del Parador de Turisme, un fet que podria beneficiar enormement el municipi en vistes, sobretot, a l'Expo de Saragossa del 2008. Això sí, primer caldrà millorar substancialment les carreteres.

D'alguna manera, l'economia, eminentment agrícol i ramadera, ha donat pas a un sector de serveis que cada any atrau més i més turisme i que ja s'ha convertit en un revulsiu per a la zona. També la Todolella, el poble on s'ha produït la tragèdia, forma part del grup de municipis dels Ports amb una àmplia oferta de turisme rural. Precisament l'alberg de Sant Cristòfol ha contribuït en els darrers anys a recuperar la vitalitat del municipi.

De moment, mentre es recupera de la tragèdia, la comarca espera l'execució de diversos projectes destinats a impulsar el turisme d'interior com a producte complementari de l'oferta de turisme global i amb els quals es vol potenciar el desenvolupament de les comarques d'interior. Després del silenci, la vida continua.

Rosanna Melià

“Eren joves entestats a traure avant la comarca i que simbolitzaven l'esperit de progrés dels Ports”

Amb 8.000 habitants i molt pocs joves, la comarca dels Ports és una de les més despoblades del País Valencià; únicament el turisme rural ofereix perspectives de futur viables.

Després de la tragèdia

Passats els primers dies, la consternació és encara visible a les comarques de Castelló, però tot va tornant a poc a poc a la normalitat. Mentrestant, la investigació continua oberta i la jutgessa de Vinaròs que instrueix el cas està revisant els permisos de l'alberg per aclarir tots els fets. A l'hora de tancar aquesta edició, les últimes informacions confirmaven que la mort de les divuit persones la va causar la inhalació de monòxid de carboni. De moment, totes les hipòtesis verificarien la versió que les víctimes no es van adonar de la intoxicació i que, per tant, van tenir una “mort dolça”.

Tot i que ha passat més d'una setmana, el fiscal en cap de l'Audiència de Castelló, Javier Arias, ja ha avisat que la investigació serà “llarga i complicada” i ha afegit que “la gent que està buscant responsabilitats es precipita”. Arias feia referència a les declaracions de l'Associació Independent de la Guàrdia Civil (Asig), que considera que hi ha responsabilitats civils tant dels responsables de l'alberg com de l'Ajuntament de la Todolella. Encara és més, sobre aquestes denúncies, la subdelegació del govern a Castelló estudia la possibilitat d'emprendre accions contra aquesta associació per desvelar

dades sobre la investigació dels fets. “No han respectat ni les famílies ni el procés judicial”, han dit des de la subdelegació.

Pel que fa als familiars, només els pares d'una de les víctimes han demanat públicament responsabilitats a l'Ajuntament de la Todolella. D'altres, en canvi, han confirmat que no estan disposats a iniciar cap procediment judicial. “L'únic que volem és oblidar”, han dit. Els que sí que semblen decidits a organitzar-se són els supervivents de la tragèdia. L'objectiu és adoptar una estratègia comuna davant de les instàncies judicials i, sobretot, fer front al tractament que alguns mitjans de comunicació han donat a l'accident. Alguns asseguren que han arribat a sentir-se “manipulats i pressionats” per alguns periodistes, fins al punt d'haver de canviar de domicili.

De moment, la Conselleria de Sanitat de la Generalitat Valenciana ha establert un dispositiu d'atenció psicològica per als familiars. Tretze psicòlegs i quatre psiquiatres estaran en contacte amb les famílies en les properes setmanes per oferir-los aquest servei mèdic que es durà a terme a tots els pobles afectats. **R. M.**